

Matovics Csaba

A Szegedi Fegyház és Börtön hosszúidős speciális rezsimű (HSR) körletének működési tapasztalatai

Az Alkotmánybíróság 144/2008. (XI. 26.) AB határozatában kimondta: „az emberi méltósághoz való jogból következik, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, arra, hogy jogsértés nélkül helytálljanak egy szabad társadalom feltételei között. A reszocializáció pedig megköveteli, hogy az arra objektív szempontok alapján érdemesült elkövető számára egy későbbi, büntetéstől mentes életvitel feltételeit a jog megteremtse. Ez nem csupán a terhelt érdeke, hanem a társadalomé is.” (III. 2. 1. pont)

Magyarországon az életfogytig tartó szabadságvesztés a legsúlyosabb büntetési nem. Eredetileg e büntetési forma elsődleges funkciója az volt, hogy átmenetet képezzen a határozott tartamú szabadságvesztés és a halálbüntetés között.

Értelemszerűen a 23/1990-es alkotmánybírósági határozat meghozatalát követően a halálbüntetés megszűnésével az életfogytig tartó szabadságvesztés funkciója is módosult, kiszabható minden olyan bűncselekménynél, amely súlyosabb annál, semmint hogy határozott tartamú szabadságvesztéssel lenne szankcionálható. Ezekbe beletartoznak azok a különösen súlyos bűncselekmények is, amelyek elkövetése korábban halálbüntetést vonhatott maga után.

A kevés európai példával rendelkező extrém hosszútartamú életfogytig tartó büntetések kiszabására a 1999. március 1-én hatályba lépett 1998. évi LXXXVII. tv. 5-6. § szakaszával módosított 1978. évi IV. tv. ad lehetőséget. A törvénymódosítás a korábban kiszabható 15-25 év helyett 20-30 év, a 20 és 30 év helyett a legalább 30 év kiszabását tette lehetővé.

A jogszabályi rendelkezés hatályba lépését követően az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja kitolódott, az átlag ítéleti idő növekedett. 1996. szeptember 1-én a büntetés-végrehajtási intézetekben összesen 189 fő elítélt töltötte életfogytig tartó szabadságvesztését, a feltételes szabadságra bocsáthatóságuk legkorábbi időpontjának átlaga 19,22 év volt. Országos parancsnoki intézkedés alapján elhelyezésük a Szegedi Fegyház és Börtönben történt, közülük néhány fő volt biztonszági, egészségügyi szempontok miatt más intézetben elhelyezve. 2008-ban a büntetés-végrehajtási intézetekben összesen 231 fő életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt töltötte büntetését.

Napjainkban (2009. június 1-én) a Szegedi Fegyház és Börtönben fogva tartott életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltknél (146 fő), az átlagos ítéleti

idő 24,82 év. Az összehasonlításban azon elítéltek, akiket a bíróság kizárt az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátásból (a továbbiakban: ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték) nem szerepelnek.

A 15 év alatti felülvizsgálati idővel rendelkező szabadságvesztésre ítélték feltételes szabadság megszüntetése folytán töltenek életfogytig tartó szabadságvesztést.

A Szegedi Fegyház és Börtönben jelenleg az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték közül 72 fő esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja legalább 30 év elteltével esedékes, többségük 57 és 64 év közötti életkorban fog szabadulni, ugyanezen elítéltek 10%-ánál az aktuális szabaduláskori életkor meghaladja a magyar férfilakosság átlagéletkorát.

A jogszabályi rendelkezés bevezetése óta 2000-ben 1 fő, 2001-ben 1 fő, 2003-ban 3 fő, 2004-ben 3 fő, 2005-ben 1 fő, 2006-ban 2 fő, 2007-ben 2 fő, 2008-ban 1 fő, 2009-ben 2 fő esetében alkalmazta az illetékes bíróság a legsúlyosabb büntetési nemet, a ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztést. A 16 elítéltből 2 fő a végrehajtás során öngyilkosság következtében elhalálozott, 14 fő tölti szabadságvesztését a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetekben. A Szegedi Fegyház és Börtönben jelenleg 12 fő ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt tölti szabadságvesztés-büntetését.

A jogszabály hatálybalépésekor készített prognózis szerint a ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyek életkora 25 és 30 év között lesz a bűncselekmény elkövetésének időpontjában, 2004 év végéig elítélt 8 fő átlagos életkora 41 év volt.¹

A 2009. június 1-ig tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt 16 fő átlagéletkora a büntetés-végrehajtási intézetbe történő befogadáskor 36 év volt, az utóbbi időszakban ez a szám csökkenő tendenciát mutat.

A körletész kialakításának koncepciója

A szó szerint értendő életfogytiglani szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának pénzügyi és technikai problémái mellett megfogalmazódik egy különösen nehéz kérdés, nevezetesen: mik a büntetési forma pszichés hatásai a fogvatartottakra és a büntetés-végrehajtás személyi állományra nézve.

A nemzetközi kutatások az állandósult bizonytalanság pszichésen romboló hatásait emelik ki. Az "életfogytosok" a sorsukról döntést hozó hatalmat elidegenedettnek érzékelik, és noha tudatában vannak a rájuk irányuló kontrollnak, az aktuális viselkedéssel szembeni elvárásokat zavartan érzékelik és értelmezik, ami elsődleges hatásként szorongást és agresszivitást eredményez.

¹ Csóti András: A magyar börtönügy új kihívása: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés. *Börtönügyi Szemle* 2005. 2. 25-28.

Részben ezek következtében a személyes időstruktúra felborul, ami óhatatlanul további funkciók sérülésével jár együtt. Nagyon nagy gondot jelent az élet és az idő monotóniája, ami a halálig tartó szabadságvesztés-büntetés esetében kiküszöbölhetetlen.

Mindezekből következik, hogy egy halálig tartó életfogytiglani szabadságvesztést végrehajtó bv. intézetben nagy a valószínűsége annak, hogy a pszichés funkcióiban sérült, semmit sem veszíthető elítélt(ek) rendkívüli eseményeket kövessen(ek) el. Éppen ezért az ilyen büntetések végrehajtása sajátos feltételrendszer megvalósítását igényli.²

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtására a hosszútartamú szabadságvesztés végrehajtásában tapasztalattal rendelkező Szegedi Fegyház és Börtön került kijelölésre. 2003-ban az elhelyezett elítéltek közül 8 fő rendelkezett 30 év feletti ítélettel, további 3 fő esetében jogerősen, 3 fő esetében nem jogerősen az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárásra került.

2003 végétől előkészítő bizottsági munka zajlott az intézetben a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték körletének kialakítására, mely munkában a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság szakemberei is részt vettek.

A bizottsági munka során elképzelésként felvetődött – a megfelelő végrehajtás és elhelyezés céljából – a kor biztonsági követelményeit biztosító új intézet, illetve önálló épület kialakítása, valamint meglévő különálló épület, illetve épületrész átalakítása.

A felvetett elképzelések alapján – a bv. szervezet költségvetési kereteinek figyelembe vételével – végül a 2004. október 19-20-án megtartott bizottsági ülésen született döntés-előkészítő javaslat: az ideiglenes TЭСZ-körlet a Szegedi Fegyház és Börtön Csillag körlet III. emelet 2. utcájában kerüljön kialakításra. A kivitelezés 2005. január 17-én kezdődött meg, a körletrész elnevezése az ott elhelyezendő elítéltek körére tekintettel Hosszúidős Speciális Rezsimú körletre változott.

A HSR-körlet

A körletrész úgy lett kialakítva, hogy az épület többi részétől – a függőfolyosó összefüggő padlóval alakításával, a folyosót lezáró lemezborítású rácszat beépítésével – „elkülönüljön”. Az elítéltek elhelyezésére a körleten 8 lakóegység zárka és 2 krízis zárka került kialakításra.

A lakóegységes zárka építészeti térkialakítása rendhagyónak tekinthető abból a szempontból, hogy két kis alapterületű (7,81 m²) lakózárkából került

² Garami Lajos: Élő halottak? A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés végrehajtásának problémái. Börtönügyi Szemle 1999. 2. 56-63.

kialakításra. A lakóegységet a garzon jellegű, otthonoszerű funkcionalitások jellemzik. A lakóegység nappali (dolgozó) és éjszakai (háló) zárkából áll. Az elítéltek belső életterületet ily módon feloszthatják, életformájuknak, ízlésüknek, szükségleteiknek megfelelő környezetet teremthetnek. Az éjszakai zárka kialakításával az elítélt önálló, személyes intim szférájának területe is megnő.

A lakóegységes zárkák a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtási szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott berendezési tárgyakkal lettek felszerelve, melyek mind egyike rögzített. Többletként jelentkezik a könyvespolc, valamint az olvasólámpa. A nappali egységben a biztonsági szempontok figyelembe vételével térelválasztó rács került beszerelésre.

nappali helyiség

éjszakai helyiség

A körletrészen található továbbá egy felügyelői és egy nevelői iroda, motorozó helyiség, fürdő, illetve egy többfunkciós foglalkoztató helyiség. A körletrész feletti tetőtérben került kialakításra a körletrészhez tartozó sétaudvar.

A körletrész átadására 2005. október 28-án került sor. Az elítéltek elhelyezése a körletrészen 2005. november 7-én kezdődött meg. 2008-ban zárkaajtók és a zárkaablakok ki lettek cserélve.

Működtetés

„Eddig a HSR rezsím, mint börtön a börtönben rendszer működtetésére kész módszertani modell nem állt rendelkezésre. Ezért több, részelemeiben már kipróbált, garanciálisan működtethető modulból került összeállításra egy nevelés-, kezelés-, ellátás-, gondozáscentrikus, problémakezelő, -megoldó reper-

toár, melynek egyik alapszempontja a fogva tartás biztonságának az érvényesítése. A végrehajtás módszertanának összeállításakor a módszerrepertoár biztosítása érdekében felhasználásra kerültek az életfogytig tartó – és hosszútartamú szabadságvesztéshez kapcsolódó felnőttnevelési és kezelési tapasztalatok, a helyi speciális rezsimék és csoportok, valamint a nehezen kezelhető, veszélyes elítéltek körében, továbbá a MATRA programban és a külföldi bv. intézetekben megszerzett ismeretanyagok...

Börtönfilozófiai szempontból a pragmatikusan működő lakóbörtön rendszer egyik külön kategóriát képező elemként, „otthon börtönként” tekint rá [a HSR-körletre]. Az „otthon börtön” kialakításakor alapvető törekvés volt, hogy a klasszikus börtönfunkcióknak az intézet lehetőségei szerint elsősorban a körleten belül ta-

láljon helyet, személyre lebontott módon és – tartalmakkal, a büntetés-végrehajtási alapelveknek megfelelően. A körletnek kettős küldetése van. Az első: a büntetés-végrehajtás keretei között a tartalmas élet feltételeinek lehetőség szerinti biztosítása a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték részére. A második: a bv. szerv biztonságos működését, a fogva tartás biztonságát sértő cselekmények, rendkívüli események bekövetkezésének megelőzése.”³

A személyre szabott kezelési rendszernek a működés kezdetén fontos eleme volt, hogy a kezelőszemélyzet – beleértve a körletfelügyelőket is – hetente megtartott team-értekezleten értékelte a fogvatartottak magatartását, annak változásait, mely alapján javaslatot tett az elhelyezett fogvatartottak kezelésére, a velük szemben alkalmazott mozgáskorlátozó intézkedésekre, az esetleges körletrésről történő kihelyezésre. Ez a gyakorlat megfelelt az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2003) 23. sz. ajánlásának 39. pontjában foglaltaknak. A team-értekezletek megtartására jelenleg a túlszolgálatok csökkentése miatt havonta kerül sor, illetve a kezelőszemélyzet tagjai havi egy alkalommal vesznek részt rekreáción.

Biztonsági kockázatértékelés alapján az elhelyezett 11 fő elítéltből a körletrészen belül 3 fő, a körletrész elhagyásakor, az intézeten belül 8 fő esetében alkalmazunk mozgáskorlátozó eszközt kísérésük során. A kezelésre vonatkozó szabályok egyéni kezelési utasításban kerülnek rögzítésre.

³ Útmutató a hosszúidős speciális rezsim működtetésére. Szeged. Szegedi Fegyház és Börtön, 2005.

A HSR-körletrészen történő elhelyezés meghosszabbításnak jogi háttere 2008. január 1-én módosult, mivel a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet az új 47/A. § szakasszal egészült ki. A rendelkezés értelmében a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság a körletrészen történő elhelyezést 6 hónap időtartamban rendelheti el, melyet az elítélt kérelmére alkalmanként további hat hónappal meghosszabbíthat. Ezen jogszabályi rendelkezés bevezetése óta a HSR-körleten történő elhelyezésének meghosszabbítását összesen egy elítélt nem kérte.

A HSR-körlet beindításától a mai napig összesen 22 fő elítélt került behelyezésre, a jelenlegi létszám 11 fő, ebből 10 fő ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt, 1 fő pedig olyan életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személy, aki a magyar kriminalisztika történetében példátlan bűncselekmény sorozatot valósított meg, így kezelése, fogva tartása, normál elhelyezési körülmények között nem valósítható meg.

Az intézetbe kerülő jogerősen tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltéknél alapvetően vélelmezzük az együttműködő magatartást, ezért a progresszív rendszerszemléletnek megfelelően {az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2003) 23. sz. ajánlásának 10. pontja} a szigorúbbtól az enyhébb korlátozások felé haladva kerül sor az elhelyezés, illetve az alkalmazott mozgáskorlátozó eszközök mértékének meghatározására.

A körletrészen heti rendszerességgel a pszichológusi szűrés és az orvosi vizsgálat. Szakvizsgálatokra, fogászati ellátásra igény szerint – előzetesen egyeztetett időpontban van – lehetőség.

A személyzet a foglalkoztatás teljes körű megoldására törekszik. A jelenleg elhelyezett 11 fő elítélt mindegyike dolgozik. Foglalkoztatásukra szerződésben foglalt megállapodás alapján zárkán végezhető, csekély biztonsági kockázatú munkák esetében van lehetőség. Kapcsolattartás hiányában az elítéltek munkavégzéssel szerzett jövedelemből fedezik szükségleteiket.

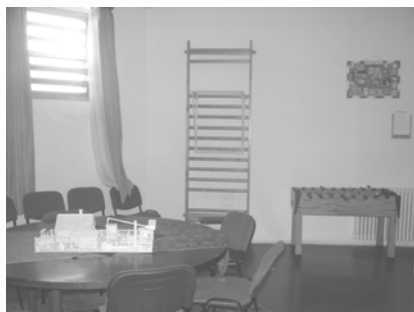
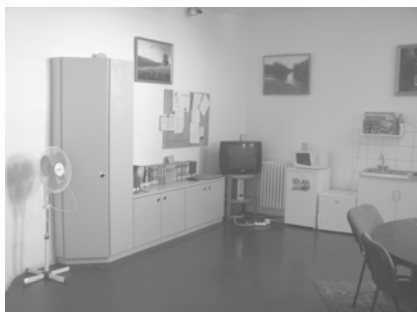
Szabadidős lehetőségek

A szabadidős lehetőségek szervezésére fizikailag kevés tér áll rendelkezésre. A körlet kialakításánál említett többfunkciós foglalkoztató helyiségben került berendezésre a főzősarok, itt lettek elhelyezve a sporteszközök, a bordásfal, asztali foci, asztalitenisz és a filmsarok.

Vannak olyan elítéltek, akik saját szükségletüknek megfelelően az átlagosnál kevesebb foglalkozáson vesznek részt. Van olyan, aki a lehetőségek ellenére szinte csak a lelkészi foglalkozásokon vesz részt, vagy csak a főzési lehetőség köt le.

Jelenleg legfeljebb 2-3 fős csoportokban vesznek részt az elítéltek szabadidős tevékenységben – a körletrészen kívül megtartott sportfoglalkozásokat kivéve –, melyet jogszabályi rendelkezés alapján a parancsnok engedélyez.

Egyéni elbírálás alapján kérelmükre ketten kaptak engedélyt barkácsolási tevékenységre, mely alkotások egészen kiválóak. A körletrészen található növények gondozását, szaporítását az elítéltek végzik, a gondozási lehetőséget kiváltságnak érzik.

A felelősségérzetük fejlesztése érdekében 2008 végén bevezetésre került a kisállat-terápia, melynek pozitív tapasztalatai vannak. Kezdetben csak két állat volt a körleten, ám versengés alakult ki az állatokért, ami szükségessé tette a tengerimalac-populáció növelését. A program rendkívül sikeresnek mondható: az állatok kiválóan alkalmasak arra, hogy az elítéltek érintésszükségletét, törődés-igényét, és azt a szükségletét, hogy szeretetet adjanak és kapjanak, kielégítsék.

A kisállattartás bevezetése előtt egy évvel az egyik elítéltet a nevelője a közömbösség megtestesítőjeként jellemezte, azonban most – az elmondottak alapján – az újszülött tengerimalacnak szívmasszázst adott, amikor nem tapasztalta a születését követően az élet jelét, s jelenleg csak azért veszi igénybe a szabadlevegőn tartózkodást, hogy a tengerimalac levegőzzön.

Évente két alkalommal asztalifutball- és asztalitenisz-bajnokságot szervezünk a körleten belül.

Jutalmazás a 2008. évig csak elenyészően volt jellemző a HSR-körleten, 2008-ban viszont 13 alkalommal került rá sor, jellemzően a soron kívüli látogatás, a személyes szükségletekre fordítható összeg növelése formájában.

Fegyelmi felelősségre vonásra 2006-ban három, 2007-ben évben négy, 2008-ban három alkalommal került sor. A fegyelemsértések felét nem ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték követték el.

Az „életfogytosok” magatartását általában együttműködő, konformista viselkedés jellemzi. Ítéletük jellege, az izolált körletrészen történő elhelyezés miatt viszont a kiszolgáltatottság érzése magasabb bennük, mint az átlagos elítélt-populációban, ezért egyéni kérelmeik elutasítását nehezen fogadják el, gyakran a döntéshozó személyes ellentétéként értékelik. Érzékenyen reagálnak a személyzet magatartására, hangulatára, napi ügyekben hozott döntéseire.

Kapcsolattartás

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltknél a fennmaradt, erősebbnek nevezhető kapcsolattartás elsősorban a szülő-gyermek kapcsolatra jellemző, a többiek esetében a kapcsolattartást a sivárság és a szórványosság jellemzi, átlagosan négy engedélyezett kapcsolattartóval rendelkeznek. Hat elítélt a hozzátartozóival egyáltalán nem tart kapcsolatot.

A kapcsolattartóval rendelkező elítéltekénél a heti rendszerességtől, a két havonkénti alkalomig terjed a levelezés gyakorisága, átlagosan háromhetente írnak levelet. Két elítélt egyáltalán nem levelezik.

A telefonálási lehetőséget a HSR-körleten elhelyezett elítéltek közül négyen veszik igénybe, a telefonhasználat átlagos gyakorisága havonta egy alkalomra tehető a napi telefonálási lehetőség ellenére.

Látogatófogadásuk eltérő gyakoriságú, öt elítéltet már három éve nem látogattak, három elítélt évente, két-két elítélt háromhavonta, illetve havonta fogad látogatót.

Személyzet

A körletrészen a speciális kezelés leglényegesebb elemét az önkéntes jelentkezés és a körültekintő „szűrés” alapján kiválasztott különlegesen képzett személyzet biztosítja. A személyzet tagjai a jelentkezést és kiválasztásukat követően az intézet szakemberei által tartott felkészítő képzésen esnek át. A szolgáltatellátás színvonalának megőrzése érdekében részt vesznek az intézet által szervezett állományoktatásokon, mint már említettük: havonta kerül sor team-értekezletre, rekreációs foglalkozásra.

2008. január 1-jétől fokozottan veszélyes szolgálati beosztássá minősítették a hosszúújdős speciális rezsimű körletrészen történő szolgálatteljesítést. A veszélyes szolgálati beosztássá minősítés miatt a korábban kidolgozott és működő 8 órás, 3 műszakos szolgálati rendszert át kellett alakítani 12 órás szolgálati rendszerré, a körletrészen szolgálatot teljesítő személyzet létszámát ki kellett egészíteni másik speciális körletrészen szolgálatot teljesítők létszámával. A HSR-körletrészen eltöltött órák számának megfelelően veszélyességi pótlékra jogosult az oda beosztott állomány.

A körletrészen jelenleg 15 fő körletfelügyelő teljesít szolgálatot. A körlet vezetésével kapcsolatos feladatokat részmunkaidőben a körlet biztonságáért felelős vezető nevelő látja el. Részmunkaidőben teljesít a körletrészen szolgálatot 1 fő nevelő, 1 fő szociális segédelőadó, 1 fő pszichológus.

A több mint három és fél éves működés alatt a körletfelügyelők közül összesen nyolc fő kérte áthelyezését, illetve vonult nyugállományba a körletrészekről, a kollégák fele egy évnél rövidebb időszakot szolgált a körleten.

A HSR-körletrészen dolgozók közül a körletrész megnyitáskor kiválasztott kilenc körletfelügyelőből jelenleg öt teljesít ezen a körletrészen szolgálatot.

Az öt körletfelügyelőből egy fő – kérésére – egy hónapot, egy fő pedig egy évet a körletrészeken kívül töltött.

A részmunkaidőben a HSR-körlettel foglalkozó személyzet a körletvezető kivételével teljes egészében kicserélődött.

A fent vázolt folyamat az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2003) 23. sz. ajánlása 38. pontjában foglalt, a személyi állomány rotációs mozgására vonatkozó ajánlásának külön beavatkozás nélkül is megfelel.

Összegzés

A körlet megnyitáskor, a működés megkezdésekor a pesszimistább szakemberek három évre becsülték azt az időtartamot, amíg a körletrész a funkciójának eleget tud tenni, megtartja az eredeti célját, amely miatt létrehozásra került. Ma – több mint három év elteltével – elmondható, hogy a körletrész teljesíti azokat az elvárásokat, amelyek miatt létrehozták, ugyanakkor egyre nehezebb feladat a korlátozott férőhelyszám miatt a körletrészre kerülők kiválogatása, a körletrészen történő elhelyezés meghosszabbítása. Felmerül annak a kérdése, lehet-e, kell-e különbséget tenni a ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt, illetve az olyan életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt között, akít a bíróság nem zárt ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, de életkora, vagy egészségi állapota alapján a szabadulásának reális esélye nincs.

Elmondható az is, hogy az elítéltek a jobb elhelyezési körülmények (kisállattartás, főzés lehetősége) miatt nem akarnak kikerülni a körletről.

Az utóbbi időszakban a körleten elhelyezett elítéltek létszáma, illetve a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték száma növekedett, a körletrészen belül ugyan az elhelyezésük megoldható, azonban a telítettség fokozódásával a személyközi ellentétek, a páros elhelyezés miatt a frusztráció szintje is magasabb lett.

Törekvéseink ellenére az izolációs jelenségek, a tér beszűkülésének jelei mutatkoznak az elítélteken; pozitív hatást eredményeztek azok az alkalmak, amikor szabadidős tevékenységben a körletrészen kívül vehetnek részt.

Megállapítható az is, hogy a körletrész kialakításnak tervezési szakaszában elsősorban a „nincs veszteni valójuk” kijelentés kapott vezető szerepet, és ennek megfelelően a biztonsági kockázat csökkentése került középpontba; ma legalább ugyanakkora a hangsúly az „élhető körülmények” biztosításán is.

Az elítéltek várakozással tekintettek az új büntetőtörvénykönyv kiadása felé. Közülük többen tettek arra utaló kijelentést, hogy amennyiben nem törlik el a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést, öngyilkosságot fognak elkövetni. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárását életfogytig tartó szabadságvesztés esetében a hazai és nemzetközi szervezetek hevesen bírálják. Az életfogytig tartó szabadságvesztésből a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből történő kizárás fennmaradása esetén átlagosan évi 2 fő növekedéssel lehet számolni.

A létszámnövekedés és az elhelyezési szűkösség magában hordozza azt, hogy néhány együttműködő elítéltet ki kell helyezni a körletről, az érintettek ezt „büntetesként” is megélhetik. Számolni kell azzal, hogy kihelyezés esetén a személyes tér, a megszokott környezet, társak, emberek, a munkahely, a kisállat elvesztése olyan frusztrációs helyzetet teremthet, mely magában hordozza az agresszió veszélyét. A HSR-körletről történő kihelyezés esetén a normál elítéltközösségbe helyezésre csak 6-10 fő elhelyezésére szolgáló zárkában van lehetőség, ahol a káros hatások fokozottabban érvényesülnek.

A körletrész elnevezése a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt ideiglenes körletrészéről hosszúidős speciális rezsimű (HSR) körletre változott, ugyanakkor nem szabad elfeledkezni arról, hogy a kialakított férőhelyek száma miatt a körlet csak ideiglenes megoldást jelentett a büntetés-végrehajtás számára. A kialakított működtetés fenntartása csak férőhelybővítés esetén valósítható meg. Kérdés, hogy bővítés hiányában, a jelenlegi anyagi büntetőjogi szabályok mellett szerencsésnek nevezhető-e az a megoldás, hogy egy „felkészítési” időszakot követően az elítéltek normál körletrészen az általános fogva tartási feltételek mellett kerüljenek elhelyezésre, ahol a rendkívüli események elkövetésének realisabb esélye van, és amelyek megelőzése alapozta meg a körletrész kialakítását.

A cikkben szereplő fotók a Szegedi Fegyház és Börtön képtárából valók.

Felhasznált irodalom

- Csóti András: *A magyar börtönügy új kihívása: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés.* Börtönügyi Szemle 2005 2. 25-28.
- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec (2003) 23. sz. ajánlása az életfogytiglani szabadságvesztésre és más hosszú időtartamú börtönbüntetésre ítélt fogvatartottak a börtönigazgatások általi kezeléséről.*
- Garami Lajos: *Élő halottak? A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés végrehajtásának problémái.* Börtönügyi Szemle 1999. 2. 56-63.
- Huszár László: *Az életfogytig tartó szabadságvesztés helyzete és perspektívái hazánkban és egyes más országokban.* In: *A büntetés-végrehajtás néhány problémája a kutatások tükrében.* Bp. BVOP, 1997. (Bv. Szakkönyvtár sorozat 1997/2.) 35-43.
- Útmutató a hosszúidős speciális rezsim működtetésére.* Szeged. Szegedi Fegyház és Börtön, 2005.